

UZUNÇINAR'DA TARİH VE DEĞİŞİM

150'ye yakın hanesi ve 600 civarında nüfusu bulunan köy, özü itibarıyla bir muhacir köyüdür. 1960'lı yıllardan itibaren gelen Karadenizli'lerin göç etmesinden sonra ağırlığını muhacirler teşkil etmekle birlikte 2 kültür grubu kaynaşmıştır.

Doç.Dr. Ali ARSLAN*

*Sakarya Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi

Uzunçınar, Sakarya ili Akyazı ilçesine bağlı bir mahalle. Her ne kadar 2000 yılında Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin kurulması ile birlikte, diğer köylerle yasal olarak, köyden Akyazı Belediyesine bağlı bir mahalleye dönüşmüş ise de, halen köy özelliklerini taşıyan bir yerleşim merkezi. Bu nedenle köy denilmesinde yadırganacak bir durum yoktur. Köyün, 93 Harbi olarak bilinen Osmanlı Rus Savaşı (1877-78) sonrası Balkanlardan ve özellikle Bulgaristan'dan göç eden muhacirler tarafından kurulduğu bilinmektedir.

UZUNÇINAR'IN TARİHİ

Yaklaşık 150 yıl geçmişi olan Uzunçınar'da, 2 yıldır, köyün kuruluşundan bu güne yaşadığı tarihi, değişimi ve gelişimi anlamaya çalışan bir araştırma projesi yürütüyoruz. Sakarya Üniversitesi Sosyoloji Bölümündeki öğrencilerimin desteği ile gerçekleştirdiğim bu çalışma için, hemen hemen tüm evlere gidilmiş ve köydeki hayat, çeşitli açılardan anlaşılmaya çalışılmaktadır. Köye 3 dalga halinde göç yaşanmıştır:

1. Birincisi: 93 harbi (Rumi 1293) (Hicri 1295) olarak bilinen ve 1877-1878 yıllarında Osmanlı Devleti ile Ruslar arasında gerçekleşen ve önemli sayıda Türk nüfusun Bulgaristan'dan göç etmesine neden olan harpten dolayı gelen göç dalgası .
2. İkincisi: Yine Bulgaristan'dan göç edenler olmakla birlikte, bir müddet Trakya'da yaşadıkları sonra Trakya'dan gelip yerleşenlerin oluşturduğu göç dalgası .
3. Üçüncüsü: 1960'lı yıllar sonrasında Karadeniz Bölgesinden gelenlerin yoğun olduğu göç dalgası Halen devam ettiğimiz çalışmada, söylenenlere bakılırsa köye ilk göç edildiğinde 7 aile gelmiş.

Burada 8-10 ailenin adını verirken şimdilik hata payını aza indirmiş oluruz. Çünkü bazıları için teyit edici ipuçları yakalamış olmakla birlikte, bazıları için henüz kesinlik aşamasına ulaşamadığımızı belirtmek isterim. Bu aileler veya kişiler şunlardır:

1. Ferhatoğulları'ndan Hasan,
2. Hacı Hafız Said Dede,
3. Ömeroğulları,
4. Hacıoğulları
5. Molik Osmanlar
6. Sayit Efendi
7. Mehmet Pehlivanlar
8. Ali Seven'ler
9. Rıdvan Agalar

ARAZİNİN VE MUDURNU DERESİNİN DURUMU

Köy arazisi, köyün kurulduğu zamanlarda ormanlık ve bataklık halinde imiş, ıslah edilmiş. İlk geldiğinde esas yerleşim yeri, şu an muhtarlığın bulunduğu yer değil de, "Millik" denilen bir bölge imiş; fakat zamanla Akyazı Mudurnu deresinin taşması sellere neden olup köyü vurunca köy, muhtarlığın bulunduğu şimdiki yerine çekilmeye başlamış. Eski yerde sadece Cuma ve Bayram namazlarının kılındığı Cuma camisi bırakılmış. 1950'li yıllardan önce ise köy merkezi tamamen bugünkü yerine gelmiş. 150'ye yakın hanesi ve 600 civarında nüfusu bulunan köy, özü itibarıyla bir muhacir köyüdür. 1960'lı yıllardan itibaren gelen Karadenizli'lerin göç etmesinden sonra ağırlığını muhacirler teşkil etmekle birlikte 2 kültür grubu kaynaşmış. Uzunçınar'ın bağlı bulunduğu Akyazı'ya araç ile 15-20 dakika'da gidilebilmekte; Akyazı ise, Marmara Bölgesinin Doğu Marmara alt bölgesinde, İl merkezinin güneydoğu kesiminde yer almaktadır. Doğuda Hendek ve Mudurnu, batıda Erenler ve Karapürçek ilçeleri, kuzeybatıda Adapazarı, güneyde Bolu-Göynük İlçesi, güneybatıda Taraklı ilçesi bulunmaktadır.

Uzunçınar ile ilgili yaptığımız çalışma, çok yönlü bir çalışma. Köyün kuruluşu ile ilgili henüz yazılı kaynak bulunmaması bir yana, köyün kuruluşu hakkında bilgi verebilecek kişiler de neredeyse kalmamış. Elden kalan bilgiler köy karar defterleri ile yeni dönemlere ait bilgiler. Bu nedenle geçmişe yönelik işlemlerle ilgili kazarcasına çalışarak

bilgi toplamaya çalışılmaktadır. Aynı zamanda benden öncekilerin yaşadığı kendi köyüm de olan Uzunçınar'da yaptığım çalışmada tarihi, sosyolojik ve antropolojik bakış açıları bir arada kullanılmaktadır. Ferhatoğulları'ndan bir kişi olarak başlangıçta kendi köyümüzü ve geçmişimizi tanımak adına küçük boyutta başladığım bu çalışma, hacimli ve içerik olarak da ciddi ve bilimsel bir boyuta ulaştı. Metodoloji olarak nicel ve nitel yaklaşım bir arada kullanılmaktadır. Çalışmada hem anket çalışması, hem derinlemesine görüşmeler yapılmakta hem de zaman zaman köyde yaşanarak güncel köy hayatı hakkında katılımlı gözlem yapılmaktadır. Köyde en uzun muhtarlık yapan kişinin 5 dönem ile rahmetli Rasim Sever'in olduğu biliniyor. Döneminde Uzunçınar örnek köy olarak seçilmiş.

EKONOMİ VE SOSYAL HAYAT

Köyde yaşayanların geçim kaynakları çeşitlilik göstermekle birlikte ekonomik yapı ve ticari hayat zaman içinde değişiklik göstermiş. Köyün, eskiden tek geçim kaynağı tarım ve hayvancılık iken, tarım halen ağırlığını kaybetmemekle birlikte her geçen gün tarımın aleyhine şekillenmektedir. Bununla birlikte hemen hemen herkesin az veya çok ekip diktiği tarla veya bahçesi mevcut.

İMECE KÜLTÜRÜ

Teknoloji köye girmeden evvel, çok fazla imece yapılırdı. Gerek kadınlar ve gerekse erkekler çeşitli işlerde yardımlaşarlardı. Kış hazırlıkları, Ramazan yufkası yapılıırken, yemek yapmada, tarım ve tarla işlerinde; çapalama, mısır kırma,

Köyün, 93 Harbi olarak bilinen Osmanlı Rus Savaşı (1877-78) sonrası Balkanlardan ve özellikle Bulgaristan'dan göç eden muhacirler tarafından kurulduğu bilinmektedir.

Kış hazırlıkları, Ramazan yufkası yapılırken, yemek yapmada, tarım ve tarla işlerinde; çapalama, mısır kırma, soyma, pancar çıkartma, harman dövme, fasülye toplama, ilaçlama, cami, okul, sağlık ocağı yapma, ağaç dikme, çevreyi ve mezarlığı temizleme, eşya taşıma, yollara kum çekme, hendek atma vb. birçok işte yardımlaşılırdı. Bütün işler el birliğiyle yapılırdı

soyma, pancar çıkartma, harman dövme, fasülye toplama, ilaçlama, cami, okul, sağlık ocağı yapma, ağaç dikme, çevreyi ve mezarlığı temizleme, eşya taşıma, yollara kum çekme, hendek atma vb. birçok işte yardımlaşılırdı. Bütün işler el birliğiyle yapılırdı. Yardımlaşma çok fazlaydı. Bir kişinin ihtiyacı olduğunda, koşup yetişilir, ona yardım edilirdi; karşılık beklenmezdi, bütün işler el birliğiyle, birlik ve beraberlik içinde yapılırdı. Akrabalar, komşular hemen yardıma gelirdi. Yardıma ihtiyacı olan kişiye gidilir, o gün kişinin işi görülürdü. Yardımlaşma o kadar yaygındı ki, büyük küçük birçok iş imece usulüyle yapılırdı. Köyün camisi, sağlık ocağı, okulu hep bu şekilde yapılmıştı.

Önceleri, imamlık ve koruculuk hizmetleri de köylünün ortak maddi katkısı ile gerçekleşirdi. Geçmişte imece usulü ve ortak katkı ile gerçekleşen birçok iş, bugün artık resmi kurumlarca ve görevlilerce yürütülüyor. Teknoloji ve değişen hayat şartları sosyal dayanışmayı bir miktar erozyona uğrattı ise de her şeye rağmen, köyde birlik, beraberlik ve saygı devam ediyor.

TARIM, ÇİFTÇİLİK, SANAYİ

Günümüzde, tarım ve çiftçilik, hem ekilen dikilenler açısından hem de yöntem olarak değişti. Teknoloji olmadığı zamanlarda bütün işler insan ve beden gücüyle yapılırdı. Tarlalar, karasaban ve pullukla, öküz, manda ya da atlarla sürülür, taşıma öküz, manda ya da at arabaları ile yapılırdı; dikim

ya da hasat insan gücü ile imece ya da yevmiye karşılığı amele tutulması ile gerçekleştirilirdi. Eskiden yevmiyeciler vardı, yevmiye karşılığı işe gelirlerdi. Çok yoğun bir erkek ve kadın iş gücü vardı. Hemen hemen ailenin bütün fertleri tarlaya giderdi. Eski tarım uygulamaları artık kalmadı. Şimdi çiftçilik makine gücüyle, traktör veya ilgili makinelerle, makinalı tarım yapılıyor. Bir kişi, sahip olduğu traktör veya makine ile onlarca kişinin yaptığını bir günde tek başına yapabiliyor.

Bu nedenle tarımsal işgücüne duyulan insan gücü de gittikçe azalıyor. Hem bunun sonucu olarak hem de ulaşım imkanlarının kolaylaşması ile birlikte özellikle genç kesim, artık yakın çevredeki fabrikalarda çalışarak geçimlerini temin ediyorlar ve buralara fabrikaların servisleri ile gidiyorlar.

İHTİYAÇLAR VE TEDARİKİ

Köyde yaşayanlar, köyde karşılayamadıkları ihtiyaçlarını öncelikle Akyazı ve Adapazarı'ndan karşılamaktalar. Resmi işlemlerle ilgili bir ihtiyaçları olursa o zaman Akyazı'ya zorunlu olarak gidiliyor. Kaymakamlık, Belediye veya bağlı kuruluşlardaki nüfus, tayin, maaş, banka, ödeme, vergi, ruhsat vb. işler için zorunlu gidilirken, günlük alışveriş için de gidilebilmektedir.

Eskiden ulaşım imkanları kısıtlı olduğu için zorunlu olmadıkça ilçeye gidilmezdi. Şimdi ulaşım kolaylaştığı için yarım saatte Akyazı'ya, bekleme dahil 1 saatte Adapazarı'na rahatlıkla

gidilebilmekte ve her zaman ulaşım imkanı bulunabilmektedir. Çok kişi alış veriş, gezme veya eğlenme için gibi sıradan ihtiyaçlar için dahi buralara gidebilmektedir. Eğitim, ticaret, sağlık vs. köyde olmayan her şey kolaylıkla Akyazı veya Adapazarı'ndan temin edilebilmektedir.

SOSYAL HAYAT VE AKRABALIK İLİŞKİLERİ

Uzunçar'da sosyal hayat, bozulmamış dayanışma ruhu ile devam etmektedir. Esasen köyde, birçok kişi birbiri ile bir şekilde akrabadır. Çok sayıda kişi köyden yapılan evlilikler yoluyla birbiri ile akraba olmuştur. Bu nedenle köydeki dostluk, komşuluk ve akrabalık ilişkileri gayet sağlıklıdır. Birçok olayda, herkes birbirine gitmekte, ihtiyaç duyulduğu ölçüde birbirine yardımcı olmaktadır.

Köyün Muhtarı halen Maksut Terzi'dir. Onun da aktif desteği ile sosyal bir ihtiyaç olduğunda birlikte hareket edilmekte, sorunlar imkanlar ölçüsünde birlikte çözülmeye, mutluluklar birlikte paylaşılmaya çalışılmaktadır. Düğün, bayram, asker uğurlama, aşure günü, hatim cemiyeti, cenaze gibi sosyal olaylarda hep birlikte olunmaktadır.

Uzunçar'da manevi değerlere önem vermektedir. İmam Cevdet Yokuş'un öncülüğünde çocuklara dini değerler aşılmanmaya çalışılmakta ve yaz kursları sonrası hatim cemiyetleri düzenlenmektedir.

Yetişkin erkek ve kadınlara da aynı aynı her zaman Kuran Kursları bulunmaktadır. Çocuk ve gençler için oyun bahçeleri ve spor için özellikle voleybol için mekanlar mevcut.

Yaptığımız araştırmaya dayanarak Uzunçar için söylenecek elbette çok şey vardır. Çalışma halen devam etmektedir ve çalışmamızda resmi belgeler ve insanlardan alınan görüşler birlikte incelenmektedir. Akyazı Kaymakamlığı, Akyazı Belediyesi ve Akyazı'daki kurumlardan destek alınmaktadır. Çalışma tamamlandığında büyük hacimli bir kitap olması umulmaktadır. Bir ön bilgilendirme mahiyetinde olan bu yazımızda, yaptığımız çalışmaya dayanarak belirtmek isteriz ki, aslında köylerimizdeki insan yapısı bütün değişim zorlamalarına, internet, medya vb. tahrip edici unsurlara rağmen, halen o saf ve temiz duygularını önemli ölçüde korumakta.

Bu yazıda giriş mahiyetinde belki bir köyü anlattık ama esasen bütün köylerimiz bizim köyümüzdür. Şehirleşmenin temeli köylerde, bilinçlendirilerek atılmaktadır. Şairin dediği gibi "Orada bir köy var uzakta, o köy bizim köyümüzdür. Gitmesek de, görmesek de o köy bizim köyümüzdür."

